

УДК 911.2 : 379 - 047.44 (477. 82-2)

Нетребчук Ірина Маркіяна,
кандидат географічних наук, доцентСхідноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк,
Україна, e-mail: iryna-nim@ukr.net**SWOT-АНАЛІЗ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ В
ЛОКАЧИНЬСЬКОМУ РАЙОНІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Мета. Проаналізувати туристично-рекреаційний комплекс Локачинського району з метою проведення SWOT-аналізу для визначення можливостей розвитку рекреації та туризму.

Методика. Для дослідження використано комплексний та системний підхід, зокрема статистичний, порівняльно-описовий метод, SWOT-аналіз.

Результати. Висвітлено природно-рекреаційний, історико-культурний потенціал та соціально-економічну ситуацію району як важливі чинники розвитку рекреації та туризму. Охарактеризовано проблеми, що гальмують розвиток цієї галузі.

Наукова новизна. Уперше проведено SWOT-аналіз розвитку рекреації та туризму в Волинській області, зокрема в Локачинському районі.

Практична значимість. Завдяки цьому методу можна оцінити перспективні напрямки розвитку рекреації та туризму в різних районах області та визначити не тільки їх можливості, а й усі доступні переваги над конкурентами.

Ключові слова: SWOT-аналіз, рекреація, туризм, комплекс, історико-культурні ресурси.

УДК 911.2 : 379 - 047.44 (477. 82-2)

Нетребчук Ірина Маркіяна,
кандидат географічних наук,
доцентВосточноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, г. Луцк,
Україна, e-mail: iryna-nim@ukr.net**SWOT-АНАЛІЗ РАЗВИТИЯ РЕКРЕАЦИИ И ТУРИЗМА В
ЛОКАЧИНСКОМ РАЙОНЕ ВОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ**

Цель. Проанализировать туристическо-рекреационный комплекс Локачинского района с целью проведения SWOT-анализа для определения возможностей развития рекреации и туризма.

Методика. Для исследования использован комплексный и системный подход, в частности статистический, сравнительно-описательный метод, SWOT-анализ.

Результаты. Освещены природно-рекреационный, историко-культурный потенциал и социально-экономическая ситуация района как важные факторы развития рекреации и туризма. Определены перспективы развития культурно-познавательного, сельского, экологического и пешеходного туризма. Проанализированы наиболее весомые факторы внутренней (сильные, слабые стороны) и внешней среды (возможности, угрозы), которые способны содействовать развитию организации туристическо-рекреационной деятельности района. Охарактеризованы проблемы, которые тормозят развитие этой отрасли.

Научная новизна. Впервые был проведен SWOT-анализ развития рекреации и туризма в Волинской области, в частности в Локачинском районе.

Практическая значимость. Благодаря этому методу можно оценить перспективные направления развития рекреации и туризма в разных районах области и определить не только их возможности, но и все доступные преимущества, над конкурентами.

Ключевые слова: SWOT-анализ, рекреация, туризм, комплекс, историко-культурные ресурсы.

UDC 911.2 : 379 - 047.44 (477. 82-2)

Нетребчук Ірина Маркіяна,
Associate
ProfessorLesya Ukrainka Eastern European National
University, Lutsk, Ukraine
e-mail: iryna-nim@ukr.net**SWOT-ANALYSIS OF DEVELOPMENT OF RECREATION AND TOURISM IN
LOKACHYNSKIY DISTRICT OF VOLYN REGION**

Purpose. To make analysis of tourist and recreational complex in Lokachynsky district for conducting SWOT- analysis in order to identify opportunities for the development of recreation and tourism.

Methodology. Comprehensive and systematic approach, particularly statistical, comparative-descriptive methods and SWOT- analysis were used in the research.

Results. The natural, recreational, historico-cultural potential and the socio- economic situation in the region were analyzed as an important factors of recreation and tourism. The prospects of development of cultural, educational, agricultural tourism and hiking were outlined. The most important factors of internal (strengths, weaknesses) and external environment (opportunities, threats) were analyzed. These factors can contribute to the development of tourism and recreational activity in the area. The problems that hamper the development of this industry were characterized.

Scientific novelty. SWOT-analysis of recreation and tourism in the Volyn region, particularly in Lokachynsky district, has been conducted first time.

The practical significance. This method can be used for evaluating perspective areas of recreation and tourism in different parts of the region. It can also identify not only their ability but all available advantages over competitors.

Keywords: SWOT- analysis, recreation, tourism, complex, historico-cultural resources.

Постановка проблеми. Пожвавлення туристсько-рекреаційної діяльності стосується тих регіонів, які мають небажати природно-рекреаційні та культурно-історичні ресурси. До таких територій, на нашу думку, належить Волинська область. Оптиміальне використання потенційних можливостей туристсько-рекреаційних ресурсів дозволяє не лише поліпшити економічний стан, але і впливає на соціальний рівень життєзабезпечення та розвиток інфраструктури в конкретному регіоні. Зауважимо, що важливу роль у розвитку рекреації та туризму відіграють органи державної влади обласного та районного рівня. Так, на думку В. Руденка, згідно проведеної економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу Волинської області, вона добре забезпечена природними

ресурсами для потреб рекреації та туризму [14]. У зв'язку з цим актуальною є проблема оцінки перспектив розвитку рекреації та туризму в районах області для вибору оптимального варіанту його державної підтримки. Саме тому для координації учасників туристичної сфери розроблена Програма розвитку туризму та рекреації у Волинській області на 2016-2020 роки, що затверджена Волинською обласною радою.

Адже не кожен адміністративний район області має однакові можливості для розвитку туристсько-рекреаційної діяльності. Поліські райони найкраще забезпечені природними умовами для розвитку рекреації, ніж лісостепові. Такі райони є привабливими для потенційних туристів і мають унікальні туристсько-рекреаційні ресурси. Останні можуть стати центром тяжіння масового туриста. У цьому випадку державна підтримка такого району принесе найбільш швидку і максимальну економічну віддачу [17].

Для розробки стратегічних пріоритетів розвитку туристсько-рекреаційної діяльності районів області доцільним є проведення SWOT-аналізу. Це метод аналізу соціально-економічної ситуації на місцях з урахуванням їхніх особливостей й з'ясування ключових напрямків менеджменту туризму. Цей аналіз допомагає визначити не тільки можливості районів, а й усі доступні переваги над конкурентами. SWOT-аналіз такого туристичного району передбачає пошук відповідей на такі запитання – що стосуються внутрішніх чинників – це переваги і недоліки та зовнішніх – сприятливі можливості та потенційні загрози. Отож SWOT-аналіз достатньо спрощує ідентифікацію сильних сторін і можливостей, які потрібно використати, а також слабких сторін і загроз, які потрібно подолати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних проблем та перспектив розвитку туристично-рекреаційної галузі з різних позицій присвячена ціла низка наукових праць. Вагомий внесок у теоретичні основи формування туристично-рекреаційного комплексу Волинської області, визначення сутності та типізації туристично-рекреаційних ресурсів регіону зробили Л. Черник, О. Міщенко, І. Єрхо, В. Павлов, А. Цьось, Р. Мазурець [5, 10, 13, 15]. Сучасний стан і перспективи розвитку туристичної та рекреаційної діяльності, релігійного, зеленого та пішохідного туризму в Волинській області розглянуто в роботах М. Мельничука та його співавторів, О. Гаталяк, Н. Чир, П. Романів [2, 7, 12, 16].

Виділення невирішених раніше частин проблеми. Однак більшість публікацій присвячена дослідженню природно-рекреаційного потенціалу та організації туристсько-рекреаційної діяльності Волинської області як підґрунтя розвитку різних видів туризму. Так, на нашу думку, варто відзначити, що у науковій праці Ф. Зузука та ін. проаналізований покомпонентний склад природних ресурсів Волинської області з використанням їх у туристсько-рекреаційній діяльності [3]. Оцінка природно-ресурсного потенціалу Любешівського району Волинської

області подана в дослідженні М. Мельничука, Ю. Пасевича [6]. Разом з тим не менш важливу роль відіграє здійснений науковий добробок М. Боярин, Л. Савчук, який окреслює стан розвитку туризму і рекреації у басейнах озер Турійського району [1]. Сприятливі та лімітуючі умови та чинники розвитку туристсько-рекреаційної сфери в Маневичському районі висвітлено в роботі О. Міщенко, Т. Павловської та ін. [8].

У переважній більшості проведених досліджень у розрізі деяких адміністративних районів взято до уваги лише рекреаційний потенціал як об'єкт для розвитку туризму. Натомість сьогодні відсутні узагальнюючі праці, присвячені такому важливому методу як SWOT-аналіз. Він допомагає з'ясувати внутрішні переваги і недоліки разом із зовнішніми сприятливими можливостями і загрозами для визначення стратегії дій розвитку рекреації та туризму в будь-якому районі чи регіоні. У зв'язку з цим виникла необхідність проведення SWOT-аналізу Волинської області, зокрема Локачинського району.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – проаналізувати туристично-рекреаційний комплекс Локачинського району та провести SWOT-аналіз для визначення можливостей розвитку рекреації та туризму на певній території.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно економіко-рекреаційного районування території Полісся, запропонованого Н. Кравченко, Локачинський район разом з іншими південними районами області на основі однорідних рекреаційних ресурсів формує Південно-Волинський рекреаційний район, який в свою чергу входить до складу Південно-Поліського рекреаційного мезорегіону [4].

Природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал району є важливими чинниками розвитку рекреації та туризму. Саме тому коротко проаналізуємо їхні особливості.

Локачинський район розміщений в південно-західній частині Волинської області. Переважна площа району (3/4) знаходиться в межах Волинської височини, а північна його частина займає Поліську низовину. Отож рельєф району представлений південною плоскохвилястою лесовою рівниною, розчленованою балками та широкими заболоченими днищами. У межах району протікають річки Турія, Стохід, Луга, Серна, Чорногузка, Луга-Свинорейка, Свинарка, Війниці, Міленька. Тут налічується 39 вододім, з них 12 озер і 27 ставків. Найціннішими озерами є Окорське, Холочинське і Озотницьке. На заході смт. Локач проходить частина головного Європейського вододілу, що ділить басейни Чорного і Балтійського морів. Загальна площа лісів у районі становить 12,662 тис. га. За породним складом переважають соснові, осново-дубові, березові та мішані ліси. Земельний фонд району становить 71,2 тис. га. З них 51,8 га тис. га (72,4%) займають сільськогосподарські угіддя, що засвідчує про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель. Під лісами та лісовкритими площами знаходиться 17,7 % від загальної площі земельного

фонду, забудовані землі займають – 2,0 %, болота – 3,9 %, відкриті землі без рослинного покриву – 0,4 %, води – 1,3 %.

Показник заповідності Локачинського району становить 4,18 %. У районі наявні 15 об'єктів природно-заповідного фонду. Серед них 1 ботанічний заказник загальнодержавного значення, 1 загальнозоологічний заказник, 6 гідрологічних заказників, 3 ботанічні пам'ятки природи, 3 гідрологічні пам'ятки природи і 1 парк-пам'ятка садового паркового мистецтва місцевого значення. Отже, район має значний потенціал природних рекреаційних ресурсів, які можуть слугувати основою для розвитку туристсько-рекреаційної діяльності та задовольняти потреби широких верств населення [9].

Культурно-історичні об'єкти є невід'ємною складовою комплексу туристсько-рекреаційних ресурсів, завдяки яким туристи можуть задовольнити свої пізнавальні інтереси. У Локачинському районі налічується 19 пам'яток архітектури та містобудування, з яких 7 – національного значення та 41 пам'ятка історії, з яких 1 – національного значення та 3 пам'ятки археології. Вагому частку серед пам'яток архітектури становлять сакральні об'єкти національного значення. У с. Кисилин знаходиться комплекс Михайлівської церкви: церква, дзвіниця та мур з брамою 1632-1677 рр. Інший архітектурний комплекс – Михайлівська церква та дзвіниця з дерев'яною частиною 1787 р., що знаходиться у с. Великий Окоресь. У с. Затурці нині діє костел Святої Трійці 1642 р. Разом з тим до цієї ж категорії віднесено Свято-Луківську дерев'яну церкву 1788 р. у с. Сірнички. Серед пам'яток історії національного значення варто відзначити садибу родини Липинських поч. XIX ст. у с. Затурці. Тут, у родинному гнізді польської шляхти, народився відомий політолог, філософ, історик, державний і політичний діяч, патріот України В'ячеслав Липинський. Нині тут функціонує Затурський меморіальний музей В. Липинського [11].

Важливим чинником розвитку рекреації та туризму є аналіз соціально-економічних умов. Станом на 01.01.16 р. чисельність населення в Локачинському районі становила 22,3 тис. осіб, в т.ч міського – 3,8 тис. осіб, сільського – 18,5 тис. осіб. Варто відзначити, що чисельність жінок (11,8 тис. осіб) перевищує – чоловіків (10,5 тис. осіб), що становить відповідно 52,9 % та 47,1 %. Працевдатне населення району становить 13,6 тис. осіб, пенсіонери – 6,2 тис. осіб.

Локачинський район переважно є аграрним. Виробничо-господарську діяльність аграрного сектора забезпечує 79 агроформувань, з них 12 – сільськогосподарські підприємства і 67 – фермерські господарства. Незважаючи на сільськогосподарський напрям економіки району, тут спостерігається позитивна динаміка у галузі промислового виробництва. Найбільшими промисловими підприємствами є: Локачинське газове родовище, ТЗОВ «Агрокоріндустрія», МП «Волиньпродукт», ПП «Захід» – Павловоцький цегельний завод, ВАТ «Локачинський хлібзавод». Так, у 2015 р. промислові підприємства району

реалізували продукції на 446,2 млн. грн., що складає 3,4% загальнообласного показника. У розрахунок на одного жителя району реалізовано промислової продукції на 19831 грн. (для порівняння: в області – на 12757 грн., в Івано-Франківському районі – на 835 грн., в Горохівському районі на – 1437 грн.) [9]. У структурі туристично-рекреаційного комплексу визначальною роль належить готельному та ресторанному господарству. Завдяки йому визначаються обсяги та направленість туристських потоків в'їзною та внутрішнього туризму, забезпечується населення відповідними послугами. За інформацією Л. Черчик та її співавторів наявність готелів та аналогічних засобів розміщення у Локачинському районі відсутні [15]. Натомість у районі функціонує лише одна агросадиба у с. Замличі – «Хутирець» як підгрунтя для сприяння та розвитку сільського туризму. Організація харчування має також важливе значення для оздоровлення та відпочинку. У Локачинському районі нараховується 42 заклади ресторанного господарства на 1,843 тис. посадочних місць. Серед них 1 ресторан з місткістю на 120 осіб, 2 кафе (66 місць), 3 бари (74 місця), 36 їдалень та підприємств постачання готової їжі. Крім того, майже у кожному населеному пункті району працює від одного до кількох закладів типу «магазин-кафе», або «магазин-бар» [9, 15].

Важливим чинником у розвитку туристсько-рекреаційної діяльності є розвиток транспортної мережі загального користування та забезпечення необхідного рівня безпеки подорожей. Серед транспортних засобів найбільшою популярністю користуються автомобільне сполучення. Однак воно є найбільш небезпечним через вкрай низьку якість автомобільних доріг в Україні, в т.ч. і в Локачинському районі. Загалом у районі експлуатаційна довжина автомобільних доріг загальнодержавного, республіканського і місцевого значення складає 327,8 км, в т.ч. з твердим покриттям 219 км і ґрунтових доріг – 108,8 км. Усі населені пункти району мають автобусне сполучення з районним центром та переважно більшість з них – з обласним. Залізничне сполучення у районі відсутнє [9].

Важлива роль у забезпеченні освітньо-культурного рівня населення належить бібліотекам і клубним закладам, які займають особливе місце в туристично-рекреаційному комплексі. Соціально-культурна сфера Локачинського району представлена 48 медичними закладами, 28 бібліотеками, 32 клубними закладами, а також 41 пам'яткою історії та культури. Згідно аналізу даних щодо кількості туристів, які відвідали туристично-рекреаційні об'єкти Локачинського району, можна відзначити, що спостерігається тенденція до зростання. Пріоритетним напрямом туристичної діяльності є внутрішній туризм, натомість досить низькою є частка в'їзного туризму та спостерігається стабільне зростання кількості в'їзних туристів. Разом з тим, у районі не зареєстровано жодного туристичного підприємства, що не може позитивно позначитись на розвитку туризму краю. Таким чином, незважаючи на деякі позитивні зрушення у соціально-економічних передумовах, Локачинський район не

набув достатнього рівня для формування туристично-рекреаційного комплексу. Однак завдяки наявності значного туристсько-рекреаційного потенціалу район має усі шанси для інтенсивного розвитку не лише внутрішнього, а й іноземного туризму. Найбільш популярним місцем серед туристів є Меморіальний музей-садиба родини В. Липинських у с. Затурці. Хоча він досить мало розрекламований в районі як туристичний об'єкт, однак його відвідують не лише місцеві, але і жителі сусідніх районів та громадяни Польщі, Угорщини, Німеччини, Білорусії, Естонії, Литви. Досить відомими та цінними є також культурно-історичні пам'ятки – Свято-Михайлівська церква, комплекс монастиря кармелітів у с. Кисилин, костел Святої Трійці у с. Затурці, Загорівський Різдобогородичний монастир у с. Новий Загорів. Хоча ці місцевості є дещо віддаленими від основних шляхів сполучення, і не мають відповідної інфраструктури, тому використовуються неповною мірою. Завдяки наявності у досліджуваному районі великої кількості пам'яток історії та культури, є перспектива розвитку культурно-пізнавального туризму [11].

В районі розроблені науково-пізнавальні та навчальні екскурсійні маршрути, які передбачають ознайомлення з пам'ятками архітектури національного та місцевого значення, пам'ятками природи, відвідування монастирів, стародавніх городищ, експозицій музею. Отож Локачинською районною радою затверджено 4 туристичні маршрути, зокрема:

1. Пам'ятник В. Липинського – Меморіальний музей-садиба родини Липинських – Парк Липинських; 2. Свято-Преображенська церква смт. Локачі – Свято-Миколаївська церква смт. Локачі – Михайлівська церква с. Кисилин – Костел Святої Трійці с. Затурці – Свято-Луківська церква с. Сірнички; 3. Свято-Преображенська церква смт. Локачі – Свято-Миколаївська церква смт. Локачі – Хорівська Свято-Онуфрійська церква – Новогагорівський монастир – музей с. Старий Загорів – Колитівська церква образу Нерукотворного Спаса; 4. Городище с. Затурці – Городище смт. Локачі – Замчище с. Замличі – Курган с. Привітне [9].

Заслугує уваги й те, що в останні роки спостерігається тенденція до зростання частки виробничих екскурсій, зокрема, на птахокомплекс «Губин» та цегельний завод у с. Павловичі для школярів і вчителів району. Заказники та пам'ятки природи, в свою чергу, на перспективу створюють умови для розвитку різновидів екологічного туризму, таких як кінний, велосипедний, пішохідний. У районі є значні мисливські угіддя та водні плеса, що сприяє розвитку в організації аматорського туризму. Так, на берегах р. Турія, озер Холопичівського та Окорського, ставків Туминського та Хорівського у спеціально відведених місцях можна розбити намети, зайнятися рибалкою, катанням на човнах. Отже, на найближчу перспективу в районі буде розвиватись культурно-пізнавальний, екологічний та сільський туризм.

Попередньо висвітлена діагностична частина розвитку туристично-рекреаційного комплексу Локачинського району, дає змогу нам провести SWOT-аналіз. Завдяки проведеному аналізу можна виділити найбільш

вагомі чинники внутрішнього і зовнішнього середовища, проблеми та перспективи, що здатні сприяти розвитку організації туристсько-рекреаційної діяльності (табл. 1.)

Таблиця 1
SWOT-аналіз розвитку рекреації та туризму в Локачинському районі

	Сильні сторони (S)		Слабкі сторони (W)	
	Можливості (O)		Загрози (T)	
Внутрішнє середовище	1. Вигідне географічне положення. 2. Привабливі природні умови та рекреаційні ресурси. 3. Екологічно чиста місцевість. 4. Наявні численні пам'ятки історії, культури та архітектури. 5. Збереження сільських традицій, національної культури, етнографічна спадщина. 6. Розробка цікавих туристичних маршрутів. 7. Дешева їжа харчування екологічно чистими продуктами. 8. Дешева робоча сила. 9. Низький рівень злочинності.	1. Відсутність фінансування та державної підтримки. 2. Низький рівень маркетингу туристичної галузі. 3. Ненаданий рівень транспортної інфраструктури. 4. Незадовільний стан пам'яток природи, історії, культури, архітектури. 5. Низький рівень розвитку туристичної інфраструктури. 6. Відсутність колективних засобів розміщення. 7. Нечіткість інформаційного забезпечення для туристів, в т.ч. відсутність вказівних знаків на вулицях населених пунктів та за їх межами. 8. Відсутність рекламно-інформаційної продукції, в т.ч. на іноземних мовах.		
Зовнішнє середовище	1. Впровадження дієвої маркетингової стратегії (програми). 2. Вихід з місцевим туристичним продуктом на міжнародний ринок та завоювання більшої аудиторії на вітчизняному. 3. Використання досвіду прикордонних партнерів (Польща) при розробці та впровадженні якісного туристичного продукту. 4. Покращення рівня обслуговування рекреантів і туристів. 5. Створення нових робочих місць, зокрема через розвиток сільського туризму. 6. Включення деяких об'єктів природи, культури та архітектури до екскурсійних маршрутів.	1. Недосконале податкове законодавство. 2. Несприятлива політично-економічна ситуація в державі. 3. Нестабільність курсу національної валюти. 4. Наявність сильних конкурентів з боку інших районів. 5. Недооцінка значення туризму та рекреації для розвитку регіону. 6. Недостатня співпраця органів влади, державних підприємств та установ, представників приватного бізнесу та громадських організацій. 7. Низький рівень підготовки управлінських кадрів.		

Як показав аналіз, основною причиною формування розвитку туристично-рекреаційної галузі в Локачинському районі є недосконалість системи державного регулювання туристичної діяльності та нестабільна політично-економічна ситуація в державі. Остання, безперечно, негативно

